

Joensuun kaupungin kannanotto TE-palvelujen järjestämisvastuun ratkaisemiseen Pohjois-Karjalassa

KH 08.05.2023 § 169
705/00.01.00.04/2023

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä (308/2023) siirtää julkiset työvoima- ja yrityspalvelut valtiotoimijalta kunnalle 1.1.2025 alkaen. Uudistuksella tavoitellaan työllisyyden lisäämistä tuomalla palvelut osaksi kunnan elinvoimatehtävää. Tehtävien järjestämiseksi kunnille siirtyy yleiskatteellista valtionosuutta sekä henkilöstöä TE-toimistosta sekä ELY- ja KEHA-keskuksesta. Lakiin sisältyy kuntien osarahoittaman työmarkkinatuen muuttuminen työttömyyden varhaista katkeamista kannustavaksi.

Lainsäädäntö edellyttää kunnilta Kuntalain 8 §:n mukaista yhteistoimintaa TE-palveluista vastaavien työllisyysalueiden perustamiseksi, mikäli kunnan työvoima alittaa 20 000 henkilöä. Pohjois-Karjalassa ainoastaan Joensuu täyttää järjestämisvastuun työvoimakriteerin, muut kunnat velvoitetaan yhteistoimintaan TE-palvelujen järjestämiseksi. Työvoiman määrän lisäksi lainsäädäntö edellyttää työllisyysalueelta maantieteellistä yhtenäisyyttä sekä työssäkäynnin kannalta eheää kokonaisuutta (12 §).

Pohjois-Karjalan kunnat perustivat yhteisen TE2024-valmisteluyksikön TE-palvelujen järjestämisvastuuratkaisun sekä palvelujen konkreettisen siirtymän edistämiseksi. Järjestämisvastuun osalta valmistelun tehtäväksi määriteltiin Pohjois-Karjalan kahden järjestämisvaihtoehdon selvittäminen Joensuun kaupungin teettämän TE2024-esiselvityksen pohjalta. Ensimmäisenä vaihtoehtona on maakunnallinen työllisyysalue, jossa Joensuu toimii vastuukuntana. Toisena vaihtoehtona on malli, jossa Joensuu järjestää TE-palvelut itsenäisesti ja muu Pohjois-Karjala yhteisesti työllisyysalueena vastuukuntamallilla. Jälkimmäinen vaihtoehto edellyttää työ- ja elinkeinoministeriön hyväksynnän, sillä alue ei sisällä keskuskaupunkia sekä se jakaa Pohjois-Karjalan työssäkäyntialueen kahteen osaan (KH 13.2.23 § 47).

Huhtikuun alussa toimintansa käynnistänyt TE2024-valmisteluyksikkö aloitti järjestämisvastuvaihtoehtojen kartoituksen selvittämällä toisen ratkaisuvaihtoehdon vastuukuntaa, joka vastaisi Joensuun ulkopuolisen työllisyysalueen TE-palvelujen järjestämisestä. Asiasta käytiin keskustelua Pohjois-Karjalan suurimpien kuntien viranhaltijajohdon kesken. Keskustelun sekä kuntien poliittisten tahtotilojen selvittelyn myötä ilmeni, ettei toisen ratkaisuvaihtoehdon mukaiselle Joensuuta ympäröivälle työllisyysalueelle löydy halukasta vastuukuntaa. Valmisteluyksikön kunnista keräämän tiedon perusteella Joensuuta ympäröivät Pohjois-Karjalan kunnat ovat Joensuu-vetoisen maakunnallisen työllisyysalueen kannalla. Halukkuus maakunnalliseen työllisyysalueeseen tuli esiin myös maakunnan kuntajohtajakokouksessa 28.4., jolloin Joensuu esitteli valmistelun tilannekuvaa. Kuntajohtajakokouksessa todettiin, että valmistelua voidaan kuitenkin jatkaa selvittämällä kahta järjestämisvastuumallia siten, että toisessa mallissa syntyvän Joensuuta ympäröivän työllisyysalueen vastuukunta jätetään tässä vaiheessa nimeämättä.

Pohjois-Karjalan kuntien maakunnallisen työllisyysalueen perustamiseen liittyvästä halukkuudesta riippumatta Joensuun kaupungilla on perusteet pyrkiä järjestämään TE-palvelut itsenäisesti. Joensuussa on noin puolet maakunnan työttömistä, suurin osa sen työpaikoista sekä kasvavaan keskusalueen kaupunkiin perustuva työllisyyden toimintaympäristö. Joensuulähtöisellä järjestämisvastuulla tavoitellaan alueen elinvoimaa palvelevaa mahdollisimman vaikuttavaa ja kustannustehokasta toimintatapaa. TE-palvelujen siirtymän myötä kuntiin tulevat valtionosuudet ovat määrältään pienempiä (-29 €/asukas) palvelujen nykytilaan nähden, mikä ohjaa muotoilemaan palveluita uudelleen sekä yhdistämään siirtyviä ja kunnan olemassa olevia resursseja tehokkaasti. Joensuun profiili eroaa selkeästi muista maakunnan kunnista, minkä vuoksi TE-palvelujen itsenäinen järjestäminen on perusteltua.

Mikäli Joensuu toimisi maakunnallisen työllisyysalueen vastuukuntana, riskinä on kunnan työllisyyden ja elinvoiman tehokkaan edistämisen sijaan keskittyminen kuntien välisestä yhteistyöstä sopimiseen sekä toimintamalleista ja resursseista käytäviin neuvotteluihin. Itsenäinen TE-palvelujen järjestäminen on hallinnollisesti yksinkertaisempaa sekä antaa Joensuulle mahdollisuuden suunnata nykytilasta kapenevat TE-resurssit tehokkaasti paikallisten työnhakijoiden ja työnantajien palvelujen turvaamiseen.

Mahdollisuus Joensuun itsenäiseen järjestämiseen riippuu osittain muiden Pohjois-Karjalan kuntien järjestäytymisestä työllisyysalueeksi sekä TEM:n hyväksynnästä TE-palvelujen itsenäiselle järjestämiselle Joensuussa sekä Pohjois-Karjalan muiden kuntien osalta työllisyysalueella. TEM:n esittämän aikataulun mukaisesti kuntien tulee ilmoittaa järjestämisvastuusta sekä toimittaa siihen liittyvä TE-palvelujen järjestämissuunnitelma TEM:lle 31.10.2023 mennessä. On mahdollista, että mikäli Pohjois-Karjalan kunnille ei synny TEM:n hyväksymää työllisyydenhoidon järjestämisvastuunmallia, TEM käynnistää ns. perälauteamenettelyn maakunnan TE-palvelujen järjestämisvastuun ratkaisemiseksi. Tässä tilanteessa valtioneuvosto päättää työllisyysalueen muodostamisesta tai kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen sekä kustannusten jaosta, hallintomallista, virkojen ja tehtävien järjestämisperusteista ja muista yhteistoiminnan kannalta välttämättömistä asioista, joista kunnat eivät ole sopineet (6 §).

Valmistelija: hallintopalvelut

Kaupunginjohtajan päätösehdotus:

Kaupunginhallitus ehdottaa, että kaupunginvaltuusto päättää, että

- Joensuun kaupunki esittää Työ- ja elinkeinoministeriölle jätettävässä TE-palvelujen järjestämisvastuusuunnitelmassa, että Joensuun kaupunki järjestää työvoimapalvelut itsenäisesti vuoden 2025 alusta alkaen kaupungin työllisyyden ja elinvoiman edistämiseksi sekä TE-palvelujen järjestämisen turvaamiseksi ja
- koska hyvään valmisteluun kuuluu, että valmisteluvaiheessa tuodaan esille kaikki mahdolliset vaihtoehdot, Joensuun kaupungin työllisyyspalvelujen alaisuuteen perustettu TE2024-valmisteluyksikkö jatkaa kaupunginhallituksen 13.3.2023 § 47 päätöksen mukaista, sekä maakunnallisen että itsenäisen järjestämisvastuuvaihtoehdon valmistelua. Lopullisen päätöksen Työ- ja elinkeinoministeriölle jätettävästä TE-palvelujen järjestämisvastuusuunnitelmasta tekee kaupunginvaltuusto syksyllä 2023.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Joakim Kärkäs ja Anni Järvinen poistuivat kokouksesta asian käsittelyn aikana.